

ВСТУПНЕ СЛОВО

INTRODUCTORY SPEECH

DOI: 10.18523/2617-8907.2025.8.3-8

Gutta cavat lapidem saepe cadendo *

Цьогорічний восьмий том журналу відкривається сторінкою смутку: в січні 2025 р. кафедра культурології НаУКМА втратила талановиту колегу — доцента Юлію Ігорівну Нікішенку, яка відзначилася низкою курсів і публікацій з етнології, антропології та культури повсякдення. Нариси Сергія Пустовалова та Оксани Бондарець — це водночас і некрологи, і мемуаристичні нотатки, дружні спогади на пошану. Вони знали Юлію Ігорівну не одне десятиліття і в такий спосіб висловили їй свою вдячність за приємні спільні моменти тих років. Це важливий механізм культури пам'яті. У цьому часописі подібний меморатив — уже другий за останні три роки. І можна хіба що пошкодувати, що в нас немає можливості присвятити Ю. Нікішенку та Є. Осієвському окремий тематичний збірник етнологічно-антропологічних матеріалів. Утім, хочеться вірити, що це колись відбудеться: можливо, низка дослідників звернеться до нашої редакції з подібною пропозицією. Ми щиро чекаємо на це.

Тематичних розділів маємо цього разу три. Перший із них — **«Культурографія російсько-української війни»** — представлений чотирма роботами.

Відкриває розділ стаття Наталії Бородіної *«Трансформація української опери в умовах війни»*, у якій застосовано методикку *cultural studies* до опису змін, яких продовжує зазнавати в умовах російсько-української війни найбільш консервативний жанр сценічного мистецтва — опера. Важливою передумовою формування основ розуміння таких змін, на думку авторки, мали стати щонайменше два моменти: 1) надзвичайна динаміка відтворення поновного психологічного тиску в умовах війни, якому не може протистояти катарсис драматичної сценічної презентації травматичних спогадів; 2) розуміння неможливості введення теми війни до опери у форматах безпосереднього сценічного звернення до глядача та майстерної ситуативної імпровізації теми.

Авторка інтегрує в статті опис оновлення репертуарів українських театрів опери і балету (Дніпра, Києва, Одеси, Харкова, Херсону), яке мало за наслідок відтворення повноти музичної пам'яті під кутом ідей деколонізації, декомунізації, яке і стає підставою натхненної рецепції ідей «реального», антипсихологічного катарсису в «ненаративному» театрі жорстоких образів і дій А. Арто. Саме після опису такої «актуалізації» ідей А. Арто дослідниця переходить на новий рівень аналізу змін, яких зазнає українська опера в умовах війни. Авторка намагається продемонструвати, як згадані ідеї А. Арто та концепція «opera aperta» — опери майбутнього У. Еко, знаходять своє втілення в операх «Chornobyl'dorf», «Quora Lingua» та «GAIA-24» І. Разумейка та Р. Григоріва і стають зразками музичних проб у царині розвитку арттерапевтичних дій та прикладом для продовження проб цієї конкретної ініціативи в проєктах нової інституції — музичних перформансах фонду А. Арто.

Англомовна публікація Олесі Герашенко *«Малювання невидимого: візуальні рефлексії про війну та суспільне порозуміння в Україні»* має справу з ексклюзивним матеріалом самотньої образотворчості дорослих українців різних соціальних груп (зокрема й на тимчасово окупованих територіях) у контексті саморефлексії за спроби візуалізації категорії Іншого. Дослідження вельми на часі, адже через кремлівське втручання українське суспільство вже більш як десять років зазнає внутрішнього розколу (спершу регіонального, надалі — соціального, а згодом і за «меритократією персонального внеску»), що дедалі шириться через загальну втому, колективний невроз та зовнішню нестабільність. Досвід Югославії показує небезпеку такого розколу, і саме там подібні артпроєкти мали успішне втілення. Українським аналогом послугувала акція «Отже, що ти бачиш?», реалізована у 2019–2020 рр. у співпраці з колегами з Університету Бредфорда (Велика Британія). Для аналізу отриманих робіт було застосовано підхід «моральної уяви» Дж. Ледераха, концепцію «етосу

* Лат.: «Частим падінням вода точить каміння».

конфлікту» Д. Бар-Тала та теорію «бачення себе в дзеркалі» Ч. Кулі. Авторка стверджує, що художня рефлексія в умовах конфлікту сприяє глибшому розумінню мотивів як власних дій, так і дій супротивника, що може вести до внутрішньої трансформації та сприяти в майбутньому процесу порозуміння. Матеріал доводить, що візуальне мистецтво може бути дієвим засобом примирення, допомагаючи людям переосмислити свої стосунки з іншими та сприяючи глибшому і стійкому суспільному договору.

Наступним іде матеріал Руслани Демчук «*Політична теологія “руського міра”*: теоретичні витоки та академічна інституалізація». У вступі стисло подано історію особливостей інституційного вивчення в Україні російсько-українських відносин з 1997 р. до 2022 р., чутливого до ідеології недоцільності розвитку західних інституцій, які вивчали Росію як джерело глобальних загроз, що приводить до небезпечної ідеї можливості «виправлення стосунків» з Росією. Тому авторка статті й привертає увагу до того, що постійна робота з міфологією та ідеологією «руського міра», її витоками, теоретичним окресленням та пропагуванням вказує на безпідставність сподівань знайти в ній щось інше, окрім ідеї абсолютного панування. Показовим історичним зрізом постає тут коло російських слов'янофілів XIX ст. (виокремлено постаті К. Аксакова, І. Кіреєвського, Ю. Самаріна та О. Хомякова), які послідовно проробляли ідею освячення етнічної єдності російського народу православ'ям, у якому і стверджується органічна єдність «русофілії» та «православофілії» — «православорусофіліство». На переконання авторки, діахронічне вивчення ідей «руського міра» має початися саме з аналізу імперського інституту реінкарнації слов'янофільської ідеї і мати остаточне закріплення в осередку сучасної російської академічної інституції. Руслана Демчук показує, що і слов'янофільське «грунтівництво» успадковує етноцентризм, де центральним стає не відчуття вищості суспільства, а відчуття того, що воно є близьким і рідним кожній людині через відчуття її належності до життя народу з тисячолітньою традицією незалежно від її соціального становища. З іншого боку, на прикладі ідей «ретроспективного романтизму», дослідниця демонструє спроби критики Просвітництва та звеличення давньоруської православної спадщини з метою всенародного згуртування (І. Кіреєвським і не лише). Отже, русофіліство, грунтівництво, православофіліство та романтизм були не тільки синкретичною єдністю ідеї слов'янофіліства, а й емпіричною реальністю месіанського становлення.

Авторка статті розкриває не тільки те, як російські живопис і література, зокрема твори Ф. Достоєвського та Л. Толстого, розвинули ідею історичного призначення народу-богоносця та богоносності людини «міра», а й наводить приклади успадкування цих ідей у власному «польовому» дослідженні тематичного світу II культурологічного конгресу 2008 року у Санкт-Петербурзі, який де-факто стверджував ідею відповідальності народу-месії в протистоянні небезпекам глобалізації, зокрема загрози месіанству «руського міра», яка у 2011 р. стає у президента Путіна підставою проголошення права на експансіоністську політику заради утвердження цивілізаційного порядку: збереження єдності народів на історичній території імперії XVIII ст. разом із мовою, літературою та історією.

Завершує розділ англomовний матеріал Олеся Довганика «*Репрезентація міфологічного патерну в образі Президента України В. Зеленського в період 2019–2024 років*». Редакція має відчутно різні погляди на психоаналіз та його місце в науці, але, так чи інакше, такий дискурс існує, і класики напряду свої імена в історію пізнання таки вписали. Відповідно, схему архетипових образів масової свідомості Карла Густава Юнга автор спрямовує на реалії сьогодишньої України. І справді, багато хто вважає президентство В. Зеленського доволі парадоксальним і таким, що не вписується в традиційні схеми міжнародної політики, але чудово лягає в юнгіанську категорію «трикстера», на яку саме в останнє кризове десятиліття відчувається виразний попит. Принагідно можемо додати, що досвід виборів останніх років у таких країнах, як Велика Британія, Аргентина чи США (а також успіх радикальних до гротескності партій у країнах ЄС), може слугувати наочною ілюстрацією подібних роздумів (у попередніх томах нашого видання було оприлюднено дослідження феномену так званої «комікократії»). Водночас, на думку автора, на різних етапах своєї президентської кар'єри Володимир Олександрович продемонстрував й інші прояви юнгіанських архетипів (Тінь, Дитя, Мудрець, Персона тощо).

Олесь Довганик простежує асоціативні зв'язки символічного образу В. Зеленського з особливостями, притаманними божественним міфічним істотам. Він припускає, що на початку каденції гаранта «його символічний образ містить у собі риси сміху, радості та свята, властиві грецькому богу вина, веселощів та виноградарства Діонісу», а під час повномасштабної російсько-української війни набуває рис титана Прометея (самопожертва, турбота, мужність, хоробрість) і водночас біблійного юнака Давида, тоді як РФ на символічному рівні постає як уособлення велетня-загарбника Голіафа.

Творчо-руйнівна амбівалентність образу трикстера є окремою темою компаративного аналізу. Дослідник підсумовує, що «міфологічний образ українського президента має специфічні чи взаємо-заперечні компоненти, які вказують на його дуалістичну руйнівну та сакральну природу», що ілюструє юнгіанська схема архетипів колективного несвідомого.

Маємо наголосити, що редакція журналу «Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури» лишає за собою право не погоджуватися з баченням авторів публікацій чи окремими тезами поданих матеріалів, натомість наші автори мають повне право на оприлюднення своїх поглядів у щорічнику. Усіх, кому є що відповісти на запропоновані ідеї, ми вкотре закликаємо до подальшої академічної дискусії. Ми відкриті до діалогу й щиро вітаємо аргументовану полеміку.

Розділ «**Історична та доісторична культурологія**» репрезентує зріз культурницьких досліджень, описаний Пітером Берком та Андрієм Флієром. Власне, йдеться про реконструкції картини світу та практик повсякдення певних суспільств означених територій за конкретної доби (на відміну від випадкових і феноменологічних кейсів, котрі вивчає суто історична наука).

Відкриває розділ стаття Дениса Короля «*Криза як стимул соціокультурних і цивілізаційних трансформацій: регулярний катастрофізм узбережжя Перу*», присвячена доколумбовому населенню центральноандського регіону Південної Америки. Мова йде про ранню культуротворчість фіналу докерамічної доби (прибл. 3500/3200–1800 рр. до н. е.), коли в долинах річок Касма, Супе та кількох інших виникли урбаністичні центри з культовими спорудами та ієрархічною забудовою (так звана «Цивілізація Норте-Чико»). У статті акцентовано увагу на тому факті, що ці люди не знали тоді не лише писемності чи металургії, а й кераміки, і навіть зернового господарювання. Один із можливих «ключів» до усвідомлення такого явища культурогенезу автор убаचाє в клімато-географічному чиннику — регулярному катастрофізмі цього регіону світу через тихоокеанське явище «Ель-Ніньйо – Південне коливання». Що саме зрештою стимулювало виникнення ранніх урбаністичних центрів узбережжя Перу — вимушена згуртованість через паніку чи творча комунікаційна мережа, підживлювана не так панікою, як азартом викликів?

Автор наводить численні прояви продуманої структури мережових зв'язків людності Норте-Чико, взаємної будівельної координації, зокрема в штучних захисних ґрунтових спорудах. Також дослідник звертає увагу на свідчення принципової відсутності збройних конфліктів там за того часу, припускає, що це вельми природно в умовах згуртованості для протистояння екзистенційній загрозі з океану. У контексті наданих акцентів про потенційну роль криз і катастроф у культуротворчості можна було б нагадати, що природні лиха подеколи просто відбуваються «на тлі», жодним чином не міняючи господарчо-культурний устрій (чи світогляд) людності, що потрапляє в зону їхнього впливу. Утім, із матеріалу можна зрозуміти, що автор це чудово усвідомлює, проте цікавиться саме таким кейсом, де подібний вплив є визначальним.

Стаття Дарини Морозової «*За візантійськими кресленнями: сирійські купці на Заході і рання християнська архітектура*» переносить нас у раннє середньовіччя, до проблеми культурного обміну Європи та Близького Сходу. Традиційно такі контакти аналізують за тогочасними відгуками, листуванням і фактами археології (як-от ізотопи в зубній емалі). Авторка ж за основу бере передусім архітектурний код. Проте у випадку ранніх споруд Британії складністю є те, що англосаксонські місіонери розбирали постримські храмові споруди (потенційно східного дизайну) та переробляли за новими стандартами.

Чимало уваги приділено «візантійському» культурному впливу на «варварські» монархії постримського часу. Утім, насправді ці категорії умовні, адже історичної держави «Візантія» ніколи не існувало, а остаточне падіння Римської імперії сталося аж у 1453 р. Саме так, і лівову частку європейського середньовіччя саме поняття «імперія» позначало конкретно ті самі кордони східнохристиянської цивілізації з центром у Константинополі, яку новітні історики домовилися означувати як Візантія і яка стала лише новим етапом цивілізації Римської. І нехай ці нові «римляни» насправді були грекомовними *ромеями*, очевидно тут є специфічна спадковість пізнього еллінізму, проявленого синтезом античної та близькосхідної цивілізаційності (в Анатолії, Сирії, Леванті, Персії тощо), оновленого продуманою християнською ідеологією під керівництвом імператорів. Текст демонструє таке усвідомлення та ілюструє грамотними фаховими коментарями авторки у відповідних пасажах.

Дещо дотичний до попереднього матеріал Олени Черняхівської «*Лаврська знахідка — барельєф “Оранта з пристоячими прпп. Антонієм і Феодосієм Печерськими” та політична (не)доцільність*», присвячений долі православної святині східнохристиянської образності — рельєфного лаврського триптиха 1470 р. Спершу барельєф із меморіальним написом прикрашав відновлений Успенський

собор, переживши згодом у лаврських мурах пожежу 1718 р., та зрештою три частини барельєфа опинилися на стінах Великої лаврської дзвіниці. Історіографічний дискурс поступово ознайомлює з краєзнавчими розвідками в Києві таких відомих діячів XIX ст., як М. Закревський, М. Захарченко, П. Лебединцев, М. Максимович та ін. Дата 1865 р., коли було знайдено унікальну релігійну пам'ятку Литовської доби часів розквіту (так зване «Олельківське відродження»), виявилася тоді відчутно «невчасною» через «політичну недоцільність». У подальших описах цю дату було зміщено, звіт про знахідку вийшов не в київському виданні, а сам віднайдений історико-культурний шедевр так і не набув тоді суспільного розголосу.

Причину такого розвитку подій авторка вбачає в конфлікті культурної ролі становлення польсько-литовсько-русинських відносин XIV–XVII ст. і відповідних визвольних антимосковських рухів середини XIX ст., зокрема Січневого повстання 1863–1864 рр. Від себе ж ми б додали подальший контекст недостатнього розголосу пам'ятки в самому розквіті Київщини в другій половині XV ст. як культурного центру, осередку магдебурзького права, ремесла та мистецтв, що не відповідало імперській, а надалі радянській, візії «дикого поля» від часів Батия до фактично Берестейської унії. Тобто культурна перерва після навали 1240-х років була все ж таки недовгою та регіонально обмеженою. Нагадуємо, що автори з професорсько-викладацького складу НаУКМА станом на сьогодні видали чимало академічних праць, присвячених саме цій яскравій «докозацькій добі» на теренах України.

Фінальний, традиційний для нашого журналу, розділ **«Семіотика культурних наративів»** репрезентований текстами трьох авторів.

Ольга Брюховецька у статті *«Квірування соціалістичного реалізму: Ранні українські фільми Сергія Параджанова і його перехід до поетичного кіно»* обрала серед ранніх художніх кінокартин С. Параджанова («Андрієш» (1954), «Перший парубок» (1958), «Українська рапсодія» (1961), «Квітка на камені» (1962)) саме останню як найбільш демонстративний зразок художнього зближення режисером почуття гендерної плинності та недовіри до радянського роману виховання. Авторка простежує концептуальний розвиток політичного виміру сексуальності як політичного опору: у загальному вигляді Р. Бартом, в описах італійського руху за звільнення Параджанова С. Пісу та особливо в бісексуальному дискурсі аналізу візіонерської естетики Параджанова в праці Дж. Стеффена «Кінематограф Сергія Параджанова». У зазначеній праці гомоеротику режисера подано як ґрунт доведення зображення безупинного коливання сексуальної ідентичності героїв фільмів до художнього знецінення усталених ідеальних образів радянського кіно.

Авторка статті демонструє, по-перше, як саме аналіз зрілих фільмів Параджанова вже входить до широкої мережі праць із дослідження стилів художнього втілення квір-бажання, квір-елементів, квір-моментів у корпусі квір-інтерпретацій кінематографічного спадку Голівуду, де закріплюється гіпотеза про здатність розуміти квір-моменти потенційними або реальними гетеросексуалами. По-друге, показує, як достатня мережа досліджень можливих квір-вимірів у зображеннях субкультур міст у межах соціалістичного реалізму закономірно веде до проб на «квірифікацію» і ранніх фільмів С. Параджанова. Розглянуто новий формат залучення дослідниками-кінознавцями квір-чутливості С. Параджанова до чуттєвих джерел викриття фальші у стереотипах і формулах соціалістичного реалізму (у стрічці «Квітка на камені», по-перше, кадри оголених тіл шахтарів та жінок стають джерелом рухливих квір-натяків на «гендерну мінливість» головних героїв, по-друге, бачимо незвичне для соціалістичного реалізму карикатурне зближення наративів особистісного зростання в сім'ях різностатевих героїв). На думку О. Брюховецької, саме відмова Сергія Параджанова від можливості перетворення чуттєвості квір-світу на засіб висміювання ідеалів чуттєвості людини взагалі, а не тільки в межах соціалістичного реалізму, стала важливою передумовою органічного переходу митця в річище поетичного кіно.

Дослідження Марії Лігус *«Репрезентація 1990-х в українському жіночому кіно»* вводить у контекст створення реконструкції відображення у фільмах К. Муратової «Астенічний синдром» (1989), «Три історії» (1997) та «Лист до Америки» (1999). Авторка приймає розроблений Є. Головахою та І. Паніною загальний соціально-психологічний образ перехідної епохи як коливання настроїв між надією і ностальгією, спричиненого тотальною кризою унормування життя, виділеного М. Мінаковим з тим, щоб розробити власний образ «діалектики надії та ностальгії», який стає за умову введення фільмів 1990-х років К. Муратової до опису особливостей художнього осмислення мисткинею соціально-психологічних настроїв перехідної епохи. Важливою передумовою підготовленого розгляду фільмів К. Муратової крізь діалектичне співвідношення

«надії і ностальгії», на думку авторки, є залучення ідей Дж. Александера та Д. Бартманські — розуміння ностальгії як складової частини історичної пам'яті, де створюється символічний простір єдності колективного переживання солідарності та критики втраченого минулого. Саме з позицій не об'єктивістського, а символічного характеру колективного почуття ностальгії авторка зіставляє відмінності емоційних оцінок перехідної епохи «включених свідків» у фільмах К. Муратової («Астенічний синдром» та «Лист до Америки») та емоційного сприйняття у фільмі-реакції на 1990-ті роки І. Цілик «Я і Фелікс» (2022), у якому «доба дев'яностих» стає епохою випробовування людей новими можливостями і школою відповідальності за власні рішення.

Але ця контрастна антитеза не є остаточним поданням сприйняття перехідної епохи 1990-х років у фільмах К. Муратової. Дослідниця звертає увагу на те, що офіційна радянська критика подання радянського життя в кінокартинах «Короткі зустрічі», «Довгі проводи», «Пізнаючи білий світ», «Серед сірих каменів» не дає змоги ігнорувати контркультурний простір подання життєвого вибору головних героїв, де приречена любов, забуття світу обов'язків на час відпочинку, майстерність ремісника епохи радянського індустріалізму несли глядачеві надію на збереження можливості пробудження у людей універсальних цінностей. Тому і фільми перехідної епохи 1990-х років — «Три історії» та «Лист до Америки» — не стають носіями ідеї «відкритого шляху повної самореалізації» людини, а є продовженням збереження зображення цінностей обнадійливого життєвого вибору свідків, а не провідників постколоніальних змін. Саме історія шляху до ролі носія постколоніальних змін, кінця травматичного кодексу самовідданості воїна російської імперії у війні вільного вибору як універсальній цінності, яка відкриває новий вимір надії на захисника України, стає у статті М. Лігус головною темою аналізу фільму І. Цілик «Я і Фелікс».

Завершує розділ матеріал Артема Ремізовського «*Корпоративна культура і культура самоорганізації працівників відеоігрової індустрії в умовах кризи неоліберального капіталізму (2020–2024): євроатлантична та українська специфіка*». Ігровій індустрії загалом нині присвячено чимало статей та наукових видань як на Заході, так і в країнах Азії, і дуже шкода, що Україна поки що зачіпає цю тему вельми рідко. Саме тому цікавість до цієї сфери аспіранта кафедри культурології НаУКМА є важливою та на часі.

Автор звертає увагу на природний злет світової індустрії комп'ютерних ігор під час пандемії 2020-х років на противагу її стрімким кризовим проявам останніх двох років. На його думку, «сучасна криза відеоігрової індустрії є частиною глобальної тенденції, загальної кризи неолібералізму — соціально-економічної системи, у якій домінує тенденція до скорочення державного сектору економіки, спектру державних послуг і зобов'язань, до монетизації і комерціалізації соціальної інфраструктури, до посилення різних форм адміністративного контролю з боку центральних органів над життям громадян». І якщо традиційні корпоративні важелі розквіту індустріальної доби (остання чверть ХХ ст.) втратили актуальність і демонструють відчутно руйнівні прояви, то відповіддю стають новітні форми самоорганізації та горизонтальних структур. В ігровій індустрії цікавим кейсом є так звані «джеми», де учасники втілюють практики взаємовпливу, у педагогіці відомі як *peer learning* та *peer assessment*. І хоча українських розробників ігор поки що небагато, найчастіше вони взагалі працюють в іноземних колективах, немає відповідних кооперативів чи профспілок, проте рух у цьому напрямку спостерігається, а відчутні зміни розгортаються в режимі реального часу.

Ось таким вийшло наповнення восьмого числа фахового щорічника «Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури». Минулого разу ми писали про буремність і бентежність межі 2023–2024 років, проте той час, що минув відтоді, перевершив (чи перекреслив) усі сподівання — і у світовій політиці, і в проривах новітніх технологій, і в загостренні повномасштабного збройного протистояння на теренах України та на Близькому Сході. Окремо не можемо не згадати сумнозвісні спроби реформ науки та освіти, які роблять діяльність дослідників усе менш реалістичною. Але попри все це ми досі «в обіймі» і в звичному режимі підготували випуск академічного видання поточного року.

Зичимо приємного ознайомлення та щиро очікуємо на нові матеріали. Мирного нам усім неба!

Юрій Джулай, Денис Король

Юрій Джулай

Заступник голови редколегії наукового журналу

«Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури»,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології факультету гуманітарних наук
Національний університет «Києво-Могилянська академія» (НаУКМА), Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-4558-9563>

yu.dzhulai@ukma.edu.ua

Сфера наукових зацікавлень: історія і методологія соціальної і культурної антропології, філософія гуманітарного знання, «Мертві душі» М. Гоголя, проблеми автентичності культурно-історичної інтерпретації.

Yurij Dzhulay

Deputy Chairman of the Editorial Board of the scientific journal

“NaUKMA Research Papers. History and Theory of Culture”,

Associate Professor at the Department of Cultural Studies, Faculty of Humanities,
National University of Kyiv-Mohyla Academy (NaUKMA), Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-4558-9563>

yu.dzhulai@ukma.edu.ua

Main research fields: history and methodology of social and cultural anthropology, philosophy of humanitarian knowledge, “Dead Souls” by M. Gogol, problems of authenticity in cultural and historical interpretation.

Денис Король

Відповідальний секретар наукового журналу

«Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури»,

кандидат культурології, доцент,

доцент кафедри культурології факультету гуманітарних наук

Національний університет «Києво-Могилянська академія» (НаУКМА), Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-9709-547X>

d.korol@ukma.edu.ua

Сфера наукових зацікавлень: цивілізаційні процеси; соціокультурні трансформації; проблеми цифрової цивілізації; уявлення про смерть і потойбіччя; архаїчна іконологія; скандинавістика.

Denys Korol

Executive Secretary of the scientific journal

“NaUKMA Research Papers. History and Theory of Culture”,

Associate Professor at the Department of Cultural Studies, Faculty of Humanities,
National University of Kyiv-Mohyla Academy (NaUKMA), Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-9709-547X>

d.korol@ukma.edu.ua

Main research fields: civilization processes, sociocultural transformations, digital civilization studies, death studies, archaic iconology, Norse studies.



Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)